

Metodické vysvetlivky

Spravodajskými jednotkami zisťovania sú **súkromné domácnosti**.

Súkromnú domácnosť tvoria osoby, ktoré majú v tejto domácnosti obvyklé bydlisko a ktoré si spoločne zabezpečujú životné potreby ako spoločnú úhradu stravy, nákladov na bývanie a pod.). Súkromné domácnosti nezahŕňajú osoby, ktorých potreby ubytovania a živobytia zabezpečuje inštitúcia. Pod inštitúciou sa rozumie zariadenie poskytujúce skupine ľudí dlhodobé ubytovanie, vybavenie a služby potrebné pre každodenný život. Patria sem napr. domovy dôchodcov, zariadenia pre ľudí so zdravotným postihnutím, nápravnovychovné a väzenské ústavy a pod.

Osoba na čele súkromnej domácnosti (referenčná osoba) je dospelá osoba staršia ako 18 rokov, ktorá najviac prispieva k celkovému príjmu domácnosti.

Definovanie osôb pre členenie domácnosti vo výstupných tabuľkách domácnosti

1. Súkromné domácnosti podľa ekonomického postavenia osoby na čele domácnosti

Pojem **ekonomické postavenie** osoby na čele domácnosti bol charakterizovaný stavom pracovnej aktivity, ktorý najlepšie charakterizoval **hlavné ekonomické postavenie v čase**, kedy osoba poskytovala údaje. Ekonomické postavenie sa určovalo na základe vlastného uváženia osoby, t.j. ide o samo-definovaný ekonomický status.

Pracujúci – je osoba, ktorá pracuje za mzdu/plat alebo iný druh odmeny, vyplatenej vo forme peňažnej alebo naturálnej. Za pracujúcich sa považujú zamestnanci, podnikatelia, samostatne zárobkovo činné osoby a vypomáhajúci členovia domácnosti v rodinnom podniku. Patria sem aj pracujúci dôchodcovia a ženy na materskej dovolenke.

- **Zamestnanec:** osoba, ktorá pracovala pre štátneho alebo súkromného zamestnávateľa a poberala odmenu za prácu (plat, mzdu),
- **Samostatne zárobkovo činná osoba (SZČO):** osoba, ktorá rozvíjala svoju vlastnú podnikateľskú činnosť, vykonávala vlastnú profesionálnu prax, alebo sa venovala hospodárstvu s cieľom dosiahnutia zisku,
- **Nezamestnaný:** za nezamestnaného sa považuje každá osoba vo veku 15-64 rokov, ktorá nemá žiadnu platenú prácu, ale aktívne sa podieľa na tom, aby si ju našla. Tieto osoby môžu, ale aj nemusia byť evidované na úradoch práce, ako uchádzači o zamestnanie. Každá osoba, ktorá poberá dávku v nezamestnanosti sa považuje za nezamestnanú, vrátane absolventov škôl, ktorí vykonávajú absolventskú prax.
- **Starobný dôchodca, osoba v predčasnom dôchodku:** osoba, ktorá poberala starobný dôchodok, alebo prestala pracovať, alebo sa vzdala podnikania. z dôvodov veku alebo zdravotného stavu súvisiaceho s vekom. Starobný dôchodca, ktorý poberal starobný dôchodok a súčasne poberal príjem zo zamestnania alebo podnikateľskej činnosti si mohol označiť svoj ekonomický status ako zamestnanec alebo podnikateľ, pokiaľ to považoval za svoje hlavné ekonomické postavenie.
- **Iná neaktívna osoba:** patria sem osoby mladšie ako 15 rokov, študenti, osoby v domácnosti, osoby žijúce z vlastného majetku, osoby neschopné vykonávať zárobkovú činnosť kvôli nepriaznivému zdravotnému stavu a iné osoby, ktoré si nehľadajú prácu zo subjektívneho dôvodu. K ekonomicky neaktívnemu obyvateľstvu teda zaraďujeme ľudí, ktorí prácu nemajú a ani sa z akéhokoľvek dôvodu nepodieľajú na jej hľadaní.

2. Súkromné domácnosti podľa typu domácnosti

- **Osoby žijúce ako pár** sú osoby žijúce v partnerskom zväzku spolu v súkromnej domácnosti. Za partnerský zväzok sa považujú osoby, ktoré žijú v manželskom vzťahu alebo v konsenzuálnom de facto zväzku.
- **Osamelý rodič** je rodič ktorý nežije so svojim partnerom v tej istej súkromnej domácnosti a ktorý zdieľa túto domácnosť s aspoň jedným svojim dieťaťom.
- **Iný typ domácnosti** predstavuje takú domácnosť, ktorá nie je ani jedným z uvedených typov domácnosti napr. viacgeneračné domácnosti, domácnosti s viac ako dvomi dospelými osobami.

3. Súkromné domácnosti podľa počtu závislých detí

- **Závislé dieťa** bola osoba, ktorá je členom domácnosti a ktorej je menej ako 18 rokov alebo je vo veku od 18 do 24 rokov, ekonomicky neaktívna a bývajúca s aspoň jedným rodičom.

4. Súkromné domácnosti podľa počtu členov

- **Členovia súkromnej domácnosti** sú osoby, ktoré spolu bývajú a spolu hradia výdavky na základné životné potreby (výdavky na stravu a bývanie).

Jednočlenná domácnosť je taká, v ktorej osoba obvykle býva sama v samostatnej obytnej jednotke alebo obýva ako podnájomník samostatnú miestnosť v obytnej jednotke, ale netvorí viacčlennú domácnosť s ostatnými obyvateľmi danej obytnej jednotky.

Viacčlenná domácnosť je skupina dvoch alebo viacerých osôb obvykle bývajúcich spoločne v obytnej jednotke alebo v časti obytnej jednotky a s ostatnými členmi sa delí o výdavky domácnosti.

Členenie položiek výdavkov domácnosti

V rámci zisťovania RÚ sa sledovali:

- **Čisté výdavky** - predstavujú súhrnnú sumu **čistých peňažných výdavkov** a **naturálnych výdavkov**.
- **Čisté peňažné výdavky** - zahŕňajú **spotrebné výdavky** a **ostatné čisté peňažné výdavky domácnosti**.

Spotrebné výdavky:

V zisťovaní RÚ sa spotrebné výdavky sledujú podľa odporúčaní EUROSTATU pomocou medzinárodnej klasifikácie individuálnej spotreby podľa účelu (COICOP). Od roku 2015 sa spotrebné výdavky zatriedujú na úrovni 5-miestneho kódu verzie klasifikácie: ECOICOP-2013-2013 5-Digit.

Spotrebné výdavky sa podľa tejto klasifikácie členia na 12 základných odborov, menovite:

- 01. Potraviny a nealkoholické nápoje** – všetky výdavky spojené s nákupom potravín a nealkoholických nápojov v obchodnej sieti.
- 02. Alkoholické nápoje a tabak** – výdavky na alkoholické nápoje v obchodnej sieti, tabak a výrobky z tabaku.
- 03. Odevy a obuv** – nákup odevných materiálov a hotových odevov, obuvi vrátane doplnkov k odevom (gombíkov, praciek, šnúrok, zipsov, lemoviek a pod.), výdavky za zhotovenie, požičiavanie a opravy odevov a obuvi vrátane výdavkov na čistenie odevov.
- 04. Bývanie, voda, elektrina, plyn a iné palivá** – výdavky za nájomné v obecných bytoch, úhrady za užívanie družstevného bytu, výdavky za nákup tovarov a služieb pre stavebnú a bytovú údržbu, platby za elektrinu, plyn, teplú vodu a teplo, nákup palív, vodné, stočné a výdavky za ostatné služby vzťahujúce sa na bývanie. Výdavky na generálne opravy bytov, domov s hodnotou nad 1400 eur sú súčasťou ostatných čistých peňažných výdavkov. Do tohto odboru výdavkov nie sú v národnej metodike zahrnuté odhady za imputované nájomné.
- 05. Nábytok a bytové zariadenie a bežná údržba domácnosti** – výdavky za nákup nábytku, bytového zariadenia a doplnkov, podlahových krytín, bytového a stolového textilu, domáceho riadu a príborov, potrieb pre domácnosť, domácich spotrebičov a kuchynských potrieb, výdavky za zhotovenie týchto tovarov a ich opravy, vr. výdavkov za nástroje a náradie pre dom a záhradu a tovary a služby pre čistenie a upratovanie, domáce služby a pod.
- 06. Zdravie** – výdavky za farmaceutické preparáty a výrobky, zdravotnícky tovar, za služby poskytované zdravotníckym personálom v nemocniciach a mimo nich, vrátane služieb rôznych terapeutov.
- 07. Doprava** – výdavky za nákup dopravných prostriedkov, pohonných hmôt a mazív, výdavky spojené s ich prevádzkou a údržbou, výdavky za dopravné služby (vlak, autobus, lietadlo, loď).
- 08. Pošty a telekomunikácie** – výdavky za poštové, telefónne a faxové služby a telefónne a faxové zariadenia.
- 09. Rekreačia a kultúra** – výdavky za tovary a služby spojené s rekreáciou a iným využívaním voľného času, vr. výdavkov za knihy, noviny, tlačiarenský a papiernický tovar a kresliace potreby.
- 10. Vzdelávanie** – výdavky za predškolské, základné, stredoškolské, vyššie, vysokoškolské a iné vzdelávanie, vrátane rôznych kurzov (bez stravovania).
- 11. Reštaurácie a hotely** – výdavky vo verejnom stravovaní (vrátane výdavkov na stravovanie sa v jedálňach a v zariadeniach rýchleho občerstvenia) a výdavky za ubytovacie služby (mimo rekreácie).
- 12. Rozličné tovary a služby** – výdavky za tovary a služby pre osobnú starostlivosť, výdavky na kúpu osobných predmetov, vrátane ich opráv, výdavky za sociálne služby, poistenie osôb a vecí, a iné výdavky na tovary a služby spojené so spotrebou v domácnosti. Do položky „Poistenie“ boli zahrnuté zdravotné poistenie, poistenie motorových vozidiel, cestovné poistenie, poistenie spojené s bývaním a ostatné poistenie (napr. poistenie za škodu spôsobenú iným osobám).

Ostatné čisté peňažné výdavky, ktoré nie sú vykazované v rámci spotrebných výdavkov, zahŕňali:

- výdavky na dane z majetku a iné jednorazové a miestne dane (daň za výrobu alkoholických nápojov, miestna daň za psa a pod.),
- pravidelné a jednorazové platby iným domácnostiam (dary, platené výživné, členské príspevky spoločenským organizáciám a pod.),
- splátky hypoték a pôžičiek,
- výdavky na generálne opravy bytu, domu a iných objektov v hodnote nad 1 400 EUR
- ostatné výdavky za majetok (kúpa pozemku, domu, bytu, cenných papierov a pod.),
- súkromné podnikanie domácnosti,
- ostatné výdavky inde nezahrnuté.

Naturálne výdavky predstavujú spotrebu tovarov (potravín) z vlastnej produkcie a poskytnuté tovary alebo služby od zamestnávateľa, ktoré sú hradené zamestnávateľom v plnej výške alebo v zníženej sume.

Vysvetlivky:

Pokiaľ v publikácii nesúhlasia súčtové položky, tieto vyplývajú z techniky programového zaokrúhľovania.

Použité skratky:

SR	-	Slovenská republika
BL	-	Bratislavský kraj
TA	-	Trnavský kraj
TC	-	Trenčiansky kraj
NI	-	Nitriansky kraj
ZI	-	Žilinský kraj
BC	-	Banskobystrický kraj
PV	-	Prešovský kraj
KI	-	Košický kraj